

Zo maak je een podcastserie van ‘gevonden geluiden’ in 10 stappen

Door Peter de Ruiter

mail@peterderruiter.nl

Voor het Haags Gemeentearchief heb ik in 2021 een podcastserie gemaakt gebaseerd op bijzondere vondsten in de audiocollectie van dit instituut. De serie van zes afleveringen, met een omvang van 5,5 uur, is sinds begin 2022 beschikbaar. Luister mee via www.hetluisterarchief.nl of <http://pod.link/luisterdoc>

Op 23 juni 2022 heb ik leden van AVA hoe het maken van deze serie in z'n gang is gegaan. In dit stuk vertel ik hoe 'iedereen' een dergelijke serie kan maken op basis van gevonden geluiden en klanken in een archief. Hierbij een plan in tien stappen.

1 Wie gaat dat betalen?

In de ruim vier jaar dat ik nu podcasts maak heb ik veel vrij werk gemaakt, dus zonder opdrachtgever die betaalde voor mijn gewerkte uren (luister op www.luisterdoc.nl) Die vrije podcasts gingen over onderwerpen die mij interesseerden en waar ik meer over wilde weten. Een opdracht is dus geen noodzaak. Maar als je gebruik wilt maken van geluidsopnames uit een archief, is het wel handig als je kunt rekenen op de medewerking van de beheerder van dat archief. Je wil immers over dat materiaal kunnen beschikken en het kunnen kopiëren.

Dus: Probeer een band op te bouwen met deze of gene. Geef (ook) als reden voor je initiatief dat het mooi is als het archief bij de burger tot leven komt. Dat onderstreept het belang er van. "De podcast zal meer gebruikers en mogelijk donateurs van historisch materiaal trekken", et cetera.

2 Niet zoeken, maar vinden

Er is een nog een andere reden voor een goede band met de archivaris. Zoeken in een archief doe je via een website of via een computer in de archiefzaal. Maar dan moet je wel weten wáár je naar op zoek bent. Via een zoekmachine kun je niet grasduinen en 'per ongeluk' interessante geluidsfragmenten tegenkomen. En dat is juist het spannende, dan ontdek je echt wat. Van het Haags Gemeentearchief heb ik een Excelsheet ontvangen met de 5.431 audiobronnen zoals die in hun Adlib-catalogussysteem staan. Daar kun je dan regel voor regel doorheen lopen op zoek naar onverwachte juweeltjes. En die heb ik gevonden!

3 Waar moet je op letten? Regelmatigheden!

Ik heb gezocht naar regelmatigheden en onregelmatigheden. Wat het eerste betreft: ik ontdekte dat er heel veel liedjes over Den Haag bestaan, dus veel meer dan de bekende van Harry Klorkestein, Paul van Vliet, Conny Stuart en Wieteke van Dort. Ik heb twee afleveringen over het Haagse lied gemaakt. Ik heb onderzoek gedaan en kwam er achter dat er een boek bestaat getiteld *Het lied van Den Haag*, geschreven door Jimmy Tigges en Paul Groenendijk. Bij de eerste ben ik op bezoek gegaan. Ik heb hem geïnterviewd en we hebben plaatjes gedraaid uit zijn collectie van meer dan tweehonderd liedjes over Den Haag.

4 Waar moet je op letten? Onregelmatigheden!

Ook bleek dat er veel liedjes van één componist waren: Hans Steijger. Ook hem heb ik geïnterviewd over de tweehonderd liederen die heeft gemaakt over de stad, over Haagse mensen en over Haagse gebeurtenissen. Hij deed dat dikwijls in opdracht. Met Jimmy Tigges en Hans Steijger was ook de vraag beantwoord 'Wie geef je het woord?' Je bent als podcastmaker namelijk geen veredelde DJ die plaatjes aan- en afkondigt. Je hebt deskundige stemmen nodig.

Een echte onregelmatigheid die ik aantrof was een dubbelelpee (enkelzijdig) uit 1959, die is gemaakt ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van de verder onbekende autohandelaar A. Beers. Wie was dat en waarom heeft hij dit 'klankbeeld' laten maken om zijn verjaardag te vieren? En vooral: wat staat er op? Aan dat onderwerp ben ik nog niet toegekomen, maar de platen zullen ongetwijfeld een bijzonder licht laten schijnen op de mensen, het feest en de sfeer van die tijd.

5 Van het een komt het ander

Jimmy Tigges heeft mij weer verder op het spoor gezet van andere mooie Haagse geluidsvondsten. Zo waren mij in het archief al 'reclameplaatjes' opgevallen van Haagse bedrijven en mensen. Die waren populair in de jaren zestig en zeventig, toen reclame op radio en televisie nog verboden was en de jeugd schreeuwde om plaatjes die ze kon draaien op de pasverworven pick-ups. De leukste was wellicht die van VVD-wethouder Dankelman, die de jeugd op hem wilde laten stemmen dankzij de beatmuziek die hij draaide en waar hij (53 jaar jong) op danste.

Volgens www.detelefoongids.nl woonde er nog één Dankelman in Den Haag. Het bleek zijn zoon en die wilde graag praten, dus die aflevering kwam ook in kannen en kruiken. De weduwe van Wim Lier, oprichter van het gelijknamige dansinstituut waar eind jaren zestig ook een wervend plaatje van was uitgekomen, heb ik geïnterviewd in het voormalige

dansinstituut, dat nu leeg staat. Zo kon ik *couleur locale* toevoegen aan het gesprek. Dat is altijd leuker dan mensen interviewen aan de keukentafel.

6 Dieper graven

Bij een van de reclameplaatjes ben ik dieper gaan graven omdat het onderwerp daar bij wijze van spreken om vroeg. Het ging over een nummer van het Cocktailtrio uit 1960, gemaakt ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Haagse mijnbouwmaatschappij Billiton. Bij de viering van dat jubileum heeft het personeel het bedrijf een bronzen beeld van een vrouw cadeau gedaan. Haagse Josje, zoals ze werd genoemd, is geplaatst voor de hoofdingang van het bedrijf, toen gevestigd aan het Louis Couperusplein. In het nummer op de B-kant bezingt het Cocktailtrio deze geste: "Voor dat indrukwekkende gebouw / staat sinds gisteren een bronzen vrouw".

Billiton is een paar keer verhuisd binnen de regio en het beeld verhuisde steeds mee; tot het begin deze eeuw plotseling spoorloos was. Via tal van ex-Billitonwerknemers, diverse archieven en zelfs de Kunstdetective heb ik met Helga Meijer, mijn opdrachtgeefster van het Haags Gemeentearchief, het beeld 13.000 kilometer hier vandaan weten te lokaliseren. Die speurtocht is in de vorm van een dialoog (we bellen elkaar) in de podcast beland. Dat was eens een andere, naar ik aanneem interessante werkvorm voor de luisteraar.

Mazzel bij de reclameplaatjes was dat ook over dit onderwerp een boek is gemaakt: [De muzikale verleiding](#), door Frits Jonker en Dolf Hell. Op de bijbehorende twee cd's staan de mooiste voorbeelden van reclameplaatjes. Frits Jonker, ook al is hij Amsterdammer :-), heb ik voor de podcast gesproken.

7 Het helpt als je uit de stad komt

Ik heb mij nog nooit zo'n echte Hagenaar gevoeld als bij het maken van deze podcastserie. Dat gold vooral voor de aflevering rond de vermaarde Haagse fotograaf Simon Smit (1914-2012), van wie een cassettebandje met een radio-interview in de geklimatiseerde kelders van het Haags Gemeentearchief ligt. Ik heb de man een paar keer ontmoet en ik ben bevriend met een journalist die vaak met hem op pad ging om het nieuws te 'maken'. Simon Smit en die journalist, Fred van Bunge, reden dan door de stad om nieuwstips na te trekken. Met die Fred ben ik op een zonnige Haagse dag langs gedenkwaardige plekken in de stad gefietst en heb daar opnames gemaakt. Weer een werkvorm die de luisteraar hopelijk verrast.

8 Luisteren en kijken en luisteren

Als je over foto's hoort praten, wil je die foto's ook graag zien. Ik heb er een aantal van

Simon Smit geplaatst op www.hetluisterarchief.nl. Daar staan ook foto's van Haagse Josje (ook op haar nieuwe plek), de covers van enkele reclameplaatjes en een overzicht van alle afleveringen en hun beschrijvingen. Je treft er ook informatie over het reclameplaatje dat het Residentie Orkest in 1969 heeft gemaakt met Paul van Vliet, met als doel nieuwe 'vrienden' te maken. Ik spreek twee medewerkers die zich daar nu voor inzetten en ik laat horen hoe de muziek van het orkest anno 2021 klinkt in het nagelnieuwe Haagse cultuurcentrum Amare.

9 Tijdgeest, actualiteit en betekenis

Met het laten horen van de muziek van Residentie Orkest in Amare heb ik het onderwerp een actueel tintje gegeven. Dat heb ik bij de meeste afleveringen gedaan. In de tweede aflevering over het Haagse lied interview ik bijvoorbeeld Tess Merlot, een nieuwe ster aan het Haagse firmament die juist het lied *La Haye* heeft uitgebracht. Een actueel tintje, plaatsing is de tijd van oorsprong en de betekenis voor de Hagenaar waren drie elementen die ik volgens afspraak met het Gemeentearchief heb aangebracht in elk deel van de podcastserie.

10 Een stukje techniek

Als je kunt beschikken over geluidsmateriaal uit een archief, heb je dikwijls te maken met musicassettes en grammofoonplaten. Die zul je vaak zelf moeten digitaliseren. Voor € 20 koop je een goedwerkende cassettedeck in de kringloop. Zelf heb ik voor € 400 euro een nieuwe Planar One platenspeler gekocht, zodat ik zeker weet dat het niet aan de pick-up ligt als een plaat rottig klinkt (en omdat ik nu weer graag plaatjes draai). Essentieel voor de verbinding met de computer is een Behringer UF0202 interface van pakweg € 25. Ik neem op met het programma Hindenburg Lite (€ 85), waar ik ook mijn podcasts mee monteer. Als wederdienst aan het Gemeentearchief mag de dienst beschikken over het door mij gedigitaliseerde materiaal.

Conclusie

Met het louter ontdekken van geluidskuurtjes in een archief begint pas het maken van een boeiende podcast. Dat vergt meer onderzoek, lezen (bibliotheek, www.boekwinkeltjes.nl voor tweedehands), (ervarings)deskundigen zoeken, interessante werkvormen bedenken en een spannende montage maken. Zo heb ik mijn 'Haagse verhalen' gecreëerd, voortbordurend op wat ik in het archief heb aangetroffen. En die podcasts zijn op hun beurt ook weer opgenomen in het Haagse Gemeentearchief.

Wil je meer weten over het maken van en luisteren naar podcasts, raadpleeg dan mijn boek *De Podcastprofessor* www.podcastprofessor.nl